

Notitie koopkrachtontwikkeling ouderen 2012 - 2014

“Ouderen profiteren niet mee, ondanks de lage inflatie, een lager belastingtarief en een voordeligere premie voor de zorgverzekering.” Dit geeft het Nibud begin januari 2014 aan in haar persbericht over de koopkracht in 2014. Dat vinden wij zorgelijk. Ouderen profiteren al veel langer niet mee, zo constateert CSO op basis van eigen aanvullende koopkrachtberekeningen door het NIBUD en ook uit rapporten uit eerdere jaren.

In opdracht van de ouderenorganisaties maakt het Nibud jaarlijks op Prinsjesdag koopkrachtberekeningen voor een groot aantal standaardhuishoudens op basis van de rijksbegrotingen. In deze berekeningen maken zij een onderscheid tussen ouderen met alleen standaard ziektekosten en ouderen met een zorgvraag. Vervolgens maakt het Nibud in januari van elk jaar koopkrachtberekeningen voor een groot aantal, huishoudens gebaseerd op de definitieve cijfers voor het komende jaar. Al een aantal jaren laat de CSO de koopkracht voor groepen ouderen berekenen.

Voordat we ingaan op de koopkrachtontwikkeling van ouderen willen we er op wijzen dat in veel rapporten gekeken wordt naar het inkomen van ouderen en naar de inkomenseffecten van maatregelen voor ouderen. Een stijgend inkomen zegt echter niets over de koopkracht van iemand. Iemand wiens inkomen stijgt kan toch geconfronteerd worden met een koopkrachtdaling. De CSO vindt koopkracht een betere maatstaf. Koopkracht zegt iets over wat mensen echt te besteden hebben.

Daarnaast gaan de rapporten uit van cohorten. De verschillen in inkomen/uitgaven en vermogen binnen een cohort zijn groot. Wij vinden dat je moet kijken wat de gevolgen zijn voor standaardhuishoudens in verschillende inkomenscategorieën. Ook moet je kijken wat de koopkrachteffecten zijn voor ouderen met een zorgvraag.

Ook dit jaar zal de CSO op Prinsjesdag de koopkrachtberekeningen voor 2014 van met Nibud presenteren.

Hieronder wordt ingegaan op de koopkrachtontwikkelingen van ouderen in de periode 2012-2014 en de gevolgen voor ouderen zónder en ouderen mét een zorgvraag.

Uit het overzicht van afgelopen jaren blijkt dat de koopkracht van ouderen de laatste jaren hard onderuit is gegaan, zeker voor de ouderen met zorgkosten. CSO pleit er dan ook voor om compenserende maatregelen te treffen voor deze kwetsbare groep.

De koopkracht in 2012

In 2012 ging iedereen er op achteruit, de ouderen niet uitgezonderd. Het Nibud geeft daarbij expliciet aan dat zij zich zorgen maakt over de groep 65-plussers die nu al drie jaar op rij (vanaf 2010) een koopkrachtdaling hebben moeten incasseren. Uit de januari-

berekening van het Nibud bleek dat iedereen er meer op achteruit ging dan op Prinsjesdag verwacht werd. Voor ouderen varieert deze extra achteruitgang van 0,2 tot 0,5%. Het verschil tussen huishoudens met een zorgvraag en huishoudens zonder een zorgvraag bleek gering.

De koopkracht in 2013

2013 was voor de meeste ouderen een slecht jaar: zij werden geconfronteerd met een forse koopkrachtdaling die veel hoger was dan de koopkrachtdaling van huishoudens van 65-minners met vergelijkbare inkomens. Uiteindelijk bleek ook nu dat de ouderen er weer meer op achteruit gingen dan verwacht was. Zo was de verwachting dat een alleenstaande of echtpaar met een aanvullend pensioen van 10.000 euro met 2,7% in koopkracht zou dalen. Dit bleek later in januari, toen de koopkrachtberekeningen bekend werden, nog eens 0,6% tot 0,8% extra slechter uit te vallen. Ouderen met een vergelijkbaar inkomen die veel zorgkosten hebben, zijn daarbij nog harder geraakt. Dit is ook te lezen in het rapport van Bureau Nyfer, dat in opdracht van CSO een onderzoek heeft uitgevoerd naar de effecten van het kabinetsbeleid op de koopkracht van 65-plussers. De belangrijkste conclusie van het Nyfer-onderzoek *'Koopkrachteffecten van het kabinetsbeleid Rutte II voor 65-plussers'*, dat verscheen op 10 januari 2013, is dat door de combinatie van hogere zorgkosten én hogere kosten van levensonderhoud ouderen die niet gezond zijn, maandelijks veel minder bestedingsruimte hebben dan hun gezonde leeftijdsgenoten. Van de 65-plussers heeft meer dan de helft een chronische aandoening. De komende jaren zal deze ongelijkheid toe nemen.

Volgens het Nibud werden in 2013 gepensioneerd het meest getroffen doordat zij vaak last hebben van de kortingen op de pensioenen en de snellere afbouw van de zorgtoeslag bij een hoger inkomen. De pensioenen daalden door een verhoging van de belastingtarieven in de eerste schijf.

Bij de behandeling van de evaluatie Wet ULB in september 2013 heeft een aantal Kamerleden toegezegd de koopkrachteffecten voor ouderen in 2013 mee zouden nemen in de besprekingen over de koopkracht voor 2014 bij de behandeling van de begroting van SZW. Tot onze grote spijt is dit onderwerp nauwelijks aan de orde geweest bij de begrotingsbehandeling, hoewel het voor de groep ouderen toch ingrijpende consequenties heeft.

De koopkracht in 2014

Na jaren van koopkrachtdaling ziet het er in 2014 voor de meeste mensen weer wat beter uit. Niet voor ouderen helaas, want zij hebben ook in 2014 minder te besteden. In september 2013 was de verwachting dat ouderen met zorgkosten er tussen 1,8% tot 6,1% op achteruit zouden gaan: veel meer dan ouderen zonder zorgkosten. Daarbij gaan ouderen met een laag inkomen er het meest op achteruit: een alleenstaande AOW-gerechtigde met zorgkosten en een aanvullend pensioen van 5000 euro per jaar heeft in 2014 6,1% minder te besteden. Dat is naar onze maatstaven fors! In Januari bleek de koopkrachtdaling van ouderen minder groot dan verwacht, maar is er nog wel sprake van een daling. Zeker voor ouderen met zorgkosten zal 2014 een lastig jaar zijn.

Conclusie

De CSO kan op basis van gegevens van het Nibud niet anders dan constateren dat er onvoldoende compenserende maatregelen genomen zijn om de koopkrachtontwikkeling van ouderen gelijke tred te laten houden met de koopkrachtontwikkeling van andere huishoudens. Dit geldt in het bijzonder voor ouderen met zorgkosten. Zij hebben te maken met een forse koopkrachtdaling. In 2013 heeft de CSO hierover reeds de noodklok geluid en actie gevoerd. De dalende koopkracht van ouderen moet worden tegengegaan. Ouderen zijn bereid in te leveren maar dan wel in dezelfde mate als andere huishoudens. De CSO zal dan ook steeds een dringend beroep op de minister doen om er voor te zorgen dat er compenserende maatregelen worden genomen om dit alsnog te bewerkstelligen.

Utrecht, 17 juli 2014